

КАРАР

«24» февраль 2022 ел

№ 129

«2022 - 2025 елларга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районнда авыл яшьләре» муниципаль программасын раслау турында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль законы нигезендә Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Башкарма комитеты КАРАР БИРӘ:

1. «2022 - 2025 елларга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районнда авыл яшьләре» муниципаль программасын расларга.
2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы рәсми хокукый мәгълүмат порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) һәм Арча муниципаль районы рәсми сайтында (<http://arsk.tatarstan.ru>) урнаштыру юлы белән халыкка житкерергә.
3. Әлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Арча муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесе урынбасарына йөкләргә.

Башкарма комитет житәкчесе
вазыйфаларын башкаручы

И.Ә.Галимуллин

**«2022 - 2025 елларга Татарстан Республикасы Арча муниципаль
районында авыл яшьләре» муниципаль программасы**

Гомуми нигезләмәләр

Социаль төркем буларак, авыл яшьләренең элеге социаль катламы юк. Авыл яшьләре яшь буынның хәзерге үсеш дәрәжәсенең барлык проблемаларын чагылдыра торган яшьләр төркеме. Авылда проблемалар ачыграк күренә. Авыл жирлегендә яшьләрнең тормыш дәрәжәсе гомумән түбән булу, эш юклык, мәдәни ихтыяжлар булмау, халыкның әхлакый тәрбиясе начараю аеруча кискен чагыла. Шунның нәтижәсендә ижади хезмәт эшчәнлегенә салкын караш, ижтимагый тормыш өчен җаваплылык булмау, аннан читләшү барлыкка килә.

ПРОГРАММАНЫҢ ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	«2022 - 2025 елларга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында авыл яшьләре» муниципаль программасы
Программаның муниципаль заказчысы	АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ
Программаны төп эшләүче	Арча муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге
Программаның төп башкаручылары	- Арча муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре, спорт һәм туризм бүлеге; - Арча муниципаль районы Башкарма комитетының «Мәгариф идарәсе» МУ; - Габдулла Тукай исемендәге Арча педагогика көллияте (киләшү буенча); - Арча агросәнәгать һөнәри көллияте (киләшү буенча); - Арча гуманитар-техник техникумы https://arsk-teh.ru/ (киләшү буенча); - Арча муниципаль районы Башкарма комитетының «Мәдәният идарәсе» МУ; - учреждениеләр, оешмалар, ижтимагый берләшмәләр; - «Арча муниципаль районының финанс-бюджет палатасы» муниципаль казна

	учреждение.										
Программаның максаты	Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы авыл яшьләренең социаль һәм икътисадый активлыгын үстерү өчен шартлар тудыру.										
Программаның бурычлары	<ul style="list-style-type: none"> - авыл яшьләренең социаль, ижади, белем алу һәм эшкуарлык инициативаларына ярдәм итү; - авыл яшьләренең социаль, рухи һәм физик үсешенә, аларда гражданлык һәм ватанпәрвәрлек тәрбияләүгә ярдәм итү; - авыл яшьләрен жәмгыятьнең социаль-икътисадый, сәяси һәм мәдәни тормышы белән күбрәк кызыксынулары өчен шартлар тудыру; - сәламәт яшәү рәвешен, белем алуны һәм хезмәтне пропагандалау; - авыл территорияләрен үстерү, авылны, аның рухи һәм мәдәни мирасын, авыл тормышы традицияләрен торгызу чараларын гамәлгә ашыруга ярдәм итү; - яшьләргә һәрьяклап үстерү өчен шартлар тудыру һәм аны мөстәкыйль тормышка яраклаштыру чараларын эшләүдә һәм гамәлгә ашыруда катнашу. 										
Программаны гамәлгә ашыру сроклары	2022-2025 еллар										
Финанслау чыганагы	<p>2022-2025 елларда Программа чараларын үтәүгә Арча муниципаль районы бюджеты хисабына барлыгы 370 000 сум күләмендә финанс чыгымнары планлаштырыла.</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 30%;">Ел</th> <th style="width: 70%;">Арча муниципаль районы бюджеты акчасы (сум)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2022</td> <td>92 500</td> </tr> <tr> <td>2023</td> <td>92 500</td> </tr> <tr> <td>2024</td> <td>92 500</td> </tr> <tr> <td>2025</td> <td>92 500</td> </tr> </tbody> </table>	Ел	Арча муниципаль районы бюджеты акчасы (сум)	2022	92 500	2023	92 500	2024	92 500	2025	92 500
Ел	Арча муниципаль районы бюджеты акчасы (сум)										
2022	92 500										
2023	92 500										
2024	92 500										
2025	92 500										
Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижеләре	<p>Программаны гамәлгә ашыру нәтижәсендә 2025 елга түбәндәгеләргә ирешү күздә тотыла:</p> <ul style="list-style-type: none"> - консультациянең барлык төрләре (индивидуаль, электрон, телефон аша) белән 										

	<p>колачланган авыл яшьләренең чагыштырма авырлыгы авыл яшьләренең гомуми санына карата 65 процентка житү;</p> <p>- социаль проектлауга өйрәтелгән авыл яшьләренең чагыштырма авырлыгы авыл яшьләренең гомуми санына карата 25 процентка житү;</p> <p>- авылны социаль үстерү программаларында катнашучы авыл яшьләренең чагыштырма авырлыгы авыл яшьләренең гомуми санына карата 45 процентка житү;</p> <p>- авылны икътисадый үстерү программаларында катнашучы авыл яшьләренең чагыштырма авырлыгы авыл яшьләренең гомуми санына карата 5 процентка житү;</p> <p>-һөнәри юнәлешле программалар чараларында катнашучы авыл яшьләренең чагыштырма авырлыгы авыл яшьләренең гомуми санына карата 60 процентка житү;</p> <p>- интеллектуаль-ижади һәм физкультура-савыктыру чараларына жәлеп ителгән авыл яшьләренең чагыштырма авырлыгы авыл яшьләренең гомуми санына карата 90 процентка житү.</p>
<p>Программаны гамәлгә ашыруны тикшереп тору</p>	<p>Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Башкарма комитеты</p>

I. ПРОГРАММАНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ӨЛКӘСЕНӘ ГОМУМИ ХАРАКТЕРИСТИКА, ШУЛ ИСӘПТӘН ПРОГРАММА АЛАРНЫ ЧИШҮГӘ ЮНӘЛТЕЛГӘН МӘСЪӘЛӘЛӘР

Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы халкының гомуми саны 51,3 мең кеше тәшкил итә. Районда 14 яшьтән 35 яшькә кадәрге 15 443 кеше яши, шуларның 9422 е авыл яшьләре.

Соңгы 20 елда авыл яшьләренең мәгълүмат һәм коммуникацияләр дөнъясында активлыгы бик нык үзгәрде. Китаплар, радио һәм газеталар кебек мәгълүмати каналлар яшьләр арасында актив кулланылмый диярлек.

Авыл халкы саны елда-ел кими. Бу процессның төп сәбәпләренең берсе - авыл яшьләренең шәһәргә китүе. 18 яшьтән 35 яшькә кадәрге яшьләр авылдан китә. Халыкның нәкъ менә шушы өлеше хезмәткә сәләтле һәм грамоталы, гаилә төзи торган катлам. Әлеге төркемгә туган балаларның дүрттән өчә туры килә. Авыл яшьләре арасында, барыннан да элек, хезмәткә сәләтле яшьтәге кешеләр саны кимүгә бәйле тискәре тенденцияләр күзәтелә.

Яшьләр белән эшләрчә белгечләр бәяләвенчә, иң кискен проблемаларның берсе - авыл яшьләренең мәшгульеге проблемасы. Әлеге проблема яшьләргә эш белән тәмин итүне генә күздә тотмый, буш вакытны оештыру, социаль активлык, эшкуарлык инициативаларын үстерү, район тормышы белән кызыксынуны да күзаллы. Мөмкинлекләре төрлечә чикләнгән авыл яшьләре, үз торақ пунктыннан читкә чыгып, район тормышында сирәк катнаша.

Авыл яшьләренең мәгълүмати активлыгын үстерүдә төп бурыч - мәгълүмати-аңлату ярдәме күрсәтү.

Әлбәттә, Интернет челтәре - авыл өчен иң перспективалы мәгълүмат-ресурс каналларының берсе. Авыл яшьләренең бу иң тиз таралучы коммуникатив киңлектә мәгълүмати активлыгы эзлекле рәвештә үсә бара. Әмма әлеге Интернет челтәреннән файдалануның интенсивлыгы буенча авыл яшьләре шәһәрнекеләрдән шактый калыша.

Бүген авыл яшьләре арасында проект эшчәнлеген һәм эшкуарлыкны үстерү мөһим бурыч булып тора. Ә бу социаль проектлар төзүгә, бизнесны планлаштыруга өйрәнмичә мөмкин түгел. Хәзер моны Интернет челтәре ярдәмендә, дистанцион уку һәм вебинарлар программасын кулланып эшләргә мөмкин.

Проект эшчәнлегенә инновацион, ижади эшчәнлек төренә карый, чөнки ул чынбарлыкны үзгәртүгә күздә тотса, унификацияләргә, үзләштерергә һәм камилләштерергә мөмкин булган тиешле технология базасында төзелә. Социаль инновацион проектлау яшьләр мохитен үстерү факторы булып тора, шәхес барлыкка килүгә, аны социальләштерүгә, аның билгеле бер төр күнекмәләргә ия булуына һәм гражданлык жәмгыятьте тормышында тулы көченә катнашуға ярдәм итә.

Социаль проектлау нигезләрен үзләштерүнең актуальеге, беренчедән, әлеге технологиянең барлык һөнәрләр өчен дә киң кулланылышка ия булуы белән аңлатыла. Икенчедән, социаль проектлау логикасын һәм технологиясен белү белгечләргә аналитик, оештыру-идарә итү һәм башка функцияләргә нәтижеләрәк башкарырга мөмкинлек бирәчәк. Өченчедән, проект технологияләре хезмәт базарында белгечнең конкурентлыкка сәләтлелеген тәмин итә - социаль әһәмиятле проект эшли белү һәм аны финанслауға гариза

рәсмиләштерү - гамәлдәге учреждениеләр һәм оешмалар кысаларында да, алардан тыш та эш урыны булдыруның реаль мөмкинлеге.

Икътисадый кризис шартларында яшьләрне эш белән тәэмин итү мәсьәләләре көннән-көн актуальләшә бара. Килеп туган вәзгыятьне аңлап, яшьләр үз потенциалларын куллануның яңа ысулларын эзли башлай.

Авыл яшьләре буш вакытларын оештыру белән дә кыенлыктар кичерә.

Күрсәтелгән факторлар яшьләрнең шәһәрләргә китү мотивациясен, хезмәт мәшгульлеген авылдан читтә эزلәүне көчәйтә. Тикшеренүләр күрсәткәнчә, авыл яшьләренең 21%ы белем алу теләге, 17%ы - начар эш шартлары, 35%ы - хезмәт өчен түләүнең түбән булуы, 27%ы - кызыклы ял вакыты булмау сәбәпле авылдан китә. Шулай ук вакытта, авыл яшьләре проблемаларын хәл иткәндә, аларның өчтән икесе авылда калыр иде. Бу мәсьәләдә сыйфатлы алга китеш ясалмаган очракта, яшьләр өлкәсендәге күп кенә тырышыклар һәм инициативалар чыккан, димәк, тулы булмаган социаль һәм икътисадый нәтижәгә ия булачак. Югарыда әйтелгәннәр авыл яшьләренең тормыш сыйфатын яхшыртуга юнәлтелгән комплекслы чаралар системасын эшләүнең актуальлеген күрсәтә.

Районның төрле өлкәләрдә социаль-икътисадый үсеш (мәгариф, сәламәтлек саклау, элемтә, транспорт һ.б.), авыл жирлекләрендә тормышны модернизацияләү һәм эшчәнлектә перспектив юнәлешләр булдыру авыл яшьләре өчен уңай мөмкинлекләр тудырачак.

Авыл яшьләре алдында торган проблемаларны хәл итү максатларында Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында «Татарстан Республикасы Аграр яшьләр берләшмәсе» ТИОның Арча бүлекчәсе төзелде, ул авыл яшьләренең хәлиткеч мәнфәгатьләрен һәм омтылышын күздә тотта.

II. ПРОГРАММАНЫҢ ТӨП МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ, ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫ, КӨТЕЛГӘН АХЫРГЫ НӘТИЖӘЛӘРНЕ ТАСВИРЛАУ ҺӘМ АНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ СРОКЛАРЫ

Программаның максаты- Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы авыл яшьләренең социаль һәм икътисадый активлыгын үстерү өчен шартлар тудыру.

Әлеге максатка ирешү өчен түбәндәге бурычлар хәл ителергә тиеш:

1) мәгълүмати тәэмин итү системалары булдыру: авыл яшьләренә массакуләм мәгълүмат чаралары, мәгълүмат-полиграфия продукциясе аша, шулай ук IT-технологияләр куллану юлы белән махсус жайлаштырылган мәгълүмат житкерү;

2) авыл яшьләренең социаль активлыгын күтәрү өчен шартлар тудыру: авыл яшьләре мәсьәләләре белән шөгыйльләнүче яшьләр оешмалары төзү, авыл яшьләренең ижтимагый-сәяси активлыгын арттыру, авыл яшьләрен социаль проектлауга өйрәтү һәм авылны социаль үстерү программаларын гамәлгә ашыруга жәлеп итү;

3) авыл яшьләренең икътисадый активлыгын арттыру өчен шартлар тудыру: авыл яшьләрен бизнес-планлаштыру нигезләренә өйрәтү, авыл жирлегендә яшьләр мәшгульлегенә ярдәм итү һәм авылны икътисадый үстерү программаларын гамәлгә ашыруга жәлеп итү;

4) авыл яшьләрен рухи, физик һәм ижади үстерү: интеллектуаль-ижади һәм физкультура-савыктыру чаралары оештыру һәм уздыру, шулай ук яшүсмерләр һәм яшьләр арасында сәламәт яшәү рәвеше формалаштыруга ярдәм итү;

5) авыл жирлеге территориясендә яшәүче яшьләрне районның ижтимагый, социаль-икътисадый һәм мәдәни тормышына жәлеп итү;

6) яшьләр сәясәте өлкәсендә районның кадрлар резервын формалаштыру.

Авил яшьләре белән эшләү формаларын һәм ысулларын даими камилләштерү зарурлыгы булу сәбәпле, Программаны гамәлгә ашыру 4 елга (2022 елдан 2025 елга кадәр) һәм бер этапка исәпләнгән.

Программаны вакытыннан алда туктату күздә тотылмый.

III. ПРОГРАММАНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ МЕХАНИЗМЫ

Программаның үтәлешен планлаштыру, үзара хезмәттәшлек итү, координацияләү һәм гомуми контрольлек итүне Программаның заказчы-координаторы башкара, ул ел саен Программаның максатчан күрсәткечләрен һәм чараларына чыгымнарны, аны гамәлгә ашыру механизмын һәм башкаручыларның составын тәгаенли, чараларны үтәү өчен жаваплы башкаручылардан Программа үтәлеше турында мәгълүмат туплый.

Программаны төп башкаручы-Татарстан Республикасы Арча районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре һәм спорт бүлеге. Ул түбәндәге функцияләрне башкара:

- жирле бюджеттан бүлеп бирелә торган финанс чараларын, бюджеттан тыш чыганаclarны исәпкә алып, Программа чараларын финанслауны тәэмин итә;
- билгеләнгән тәртиптә муниципаль район жирлекләрендә авыл яшьләре мәсьәләләре белән шөгыйльләнүче яшьләр ижтимагый оешмалары булдыруга һәм аларга ярдәм итүгә булышлык күрсәтә.

Программаны башкаручылар Программаның заказчы-координаторына Программа чараларының үтәлеше турында билгеләнгән форма буенча хисап бирә. Программа чараларын гамәлгә ашыру өчен Татарстан Республикасы Арча районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре һәм спорт бүлеге, чираттагы финанс елына бүлеп бирелә торган финанс чараларын исәпкә алып, максатчан индикаторларны, Программа чараларын гамәлгә ашыру чыгымнарын,

Программаны гамәлгә ашыру механизмын һәм аны башкаручыларның составын ел саен төгәлләштерә.

IV. ПРОГРАММАНЫ РЕСУРСЛАР БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

Программа озак сроклы перспективага ия һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында авыл яшьләрен этаплап колачлауны күздә тотта. Программаны гамәлгә ашыру өчен, мөмкинлекләрдән чыгып, федераль бюджет, Татарстан Республикасы бюджеты һәм жирле бюджет акчалары жәлеп ителә, шулай ук авыл һәм шәһәр жирлекләре акчаларын һәм бюджеттан тыш чыганаclarны жәлеп итү күздә тотыла.

Программаны финанслауның гомуми күләме Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының жирле бюджеты исәбеннән 370 мең сум тәшкит итә, шул исәптән:

2022 бер ел - 92 мең 500 сум;

2023 бер ел - 92 мең 500 сум;

2024 бер ел - 92 мең 500 сум;

2025 бер ел - 92 мең 500 сум.

Программаны финанслау күләмнәре фаразлау характерында һәм, тиешле елга жирле бюджет проектын формалаштырганда, билгеләнгән тәртиптә ел саен төгәлләштерелергә тиеш.

V. ПРОГРАММАНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУНЫҢ КӨТЕЛГӘН НӘТИҖӘЛӘРЕ

Программа чараларын гамәлгә ашыру түбәндәгелергә ирешергә мөмкинлек бирәчәк:

- яшьләр ижтимагый оешмаларына жәлеп ителгән авыл яшьләре өлешен арттырырга;
- жирле үзидарә органнарында авыл яшьләре вәкилләренә өлешен арттырырга;
- авылны социаль һәм икътисадый үстерү программаларын гамәлгә ашыруда катнашучы авыл яшьләре санын арттырырга;
- авыл яшьләрен социаль проектлау нигезләренә һәм бизнес-планлаштыруга өйрәтергә;
- авыл жирлегендә эшкә урнашкан югары һөнәри белем алган авыл яшьләре санын арттырырга;
- авыл жирлеге өчен интеллектуаль-ижади чаралар оештырырга;
- авыл яшьләре өчен физкультура-савыктыру чаралары оештырырга;
- сәламәт яшәү рәвешен формалаштыру программаларында катнашучы авыл яшьләре санын арттырырга.

Социаль проектлауга, бизнесны планлаштыруга өйрөтү авыл яшьләренең грант нигезендә конкурсларда катнашырга, үз эшен башлап жибәрергә, нәтижәле программалар һәм проектлар кертергә мөмкинлек бирәчәк.

Программаны гамәлгә ашыру кысаларында яшьләр сәясәте өлкәсендә эшләүче конкрет белгечләр, торак, ташламалы кредитлар, белем алу турында махсус мәгълүматка ия булып, команда эшенең гамәлдәге технологияләреннән, социаль проектлаудан, бизнес-планлаштырудан, электораль активлыкны күтәрүдән файдаланып, Программа бурычларын үтәүгә ярдәм итәчәкләр, авылда төрле социаль, икътисадый программаларны гамәлгә ашыруны тәмин итәчәкләр.

Программа чараларын уңышлы үтәү түбәндәгеләрне тәмин итәргә мөмкинлек бирәчәк:

- авыл яшьләренең республиканың социаль-икътисадый үсеше белән кызыксынуы һәм аның әлеге процесста катнашырга эзер булуы;
- авыл жирлегендә уңай демографик тенденцияләр үсү һәм ныгу;
- авыл жирлегендә социаль киеренкелек дәрәжәсе кимү;
- авыл яшьләренең шәһәргә китүе кимү;
- халыкның дәүләт структураларына ышаныч дәрәжәсе күтәрелү;
- авыл яшьләренең тормыш сыйфаты яхшыру.

МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАНЫ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ЧАРАЛАРЫ ПЛАНЫ

«2021-2025 елларга Татарстан Республикасы Арча муниципаль районында авыл яшьләре»

№	Чаралар исеме	Үтәү срогы	Финанслау күләме (мен сум)				
			2022	2023	2024	2025	
1.	Вакансияләр һәм эш урыннары ярминкәләре оештыру юлы белән гражданнарны эшкә урнаштыруда ярдәм итү буенча эшләр башкару	Квартал саен	4	4	4	4	
2.	Яшүсмерләрнең һәм яшьләрнең мәшгульлеге проблемалары буенча укыту-методик семинарлар һәм конференцияләр үткөрү	Ай саен	3	3	3	3	
3.	Күнел ачу кичләре оештыру буенча түгәрәк өстәлләр	Ай саен	0	0	0	0	
4.	Яшьләр көненә багышланган район чаралары үткөрү	Июнь	5	5	5	5	
5.	Студентлар көнен бөйрәм итү	Гыйнвар	10	10	10	10	
6.	Район яшьләр форумы	Февраль	42	42	42	42	
7.	Халыкара хагын-кызлар көнен бөйрәм итү	Март	1,5	1,5	1,5	1,5	
8.	"Минем кече Ватаным" ижат эшләре конкурсы	Март	1,5	1,5	1,5	1,5	

9.	"Яшьләр арасында аграр һөнәрләрнең һәм тармакның абруен күтәрү" темасына түгәрәк өстәл	Апрель, сентябрь, ноябрь	3	3	3	3	3
10.	"Яшьләр сәламәт яшәү рәвешен өчен" темасына спорт ярышлары	Май-октябрь	5	5	5	5	5
11.	Район "Яшьләр көне"	Июнь	5	5	5	5	5
12.	Түбәндәге кысаларда мәдәни-патриотик чаралар үткөрү: <ul style="list-style-type: none"> • Ленинградны азат итү көне • Ватанны саклаучылар көне • Жңү көне • Сугыш башланган көн • Курск чолганышы • Бесландагы теракт • Халыклар бердәмлеге көне • Билгесез солдат көне 	Г ыйнвар Февраль Май Июнь Июль Сентябрь Ноябрь Декабрь	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5
13.		Барлығы:	92,5	92,5	92,5	92,5	92,5

